

Vergaderjaar 2001–2002

28 224

Uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Nr. 1

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 januari 2002

Tijdens het Algemeen Overleg van 26 april 2001 (Kamerstuk 25 668, nr. 18) in de Vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken, inzake de Raad van Europa, werd mij verzocht de Tweede Kamer regelmatig te informeren over uitspraken van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens die voor Nederland van belang zijn. Mede namens mijn ambtgenoot van Justitie voldoe ik gaarne aan genoemd verzoek.

Achtergrond en opzet rapportage

Voor de goede orde moge ik allereerst in herinnering roepen de brieven van mijn ambtsvoorganger, respectievelijk van mijzelf, van 24 december 1997 (BuZa-98-18), 24 november 1998 (BuZa-98-598) en 16 juni 2000 (BuZa-00-323), eveneens mede namens de minister van Justitie, waarbij uw Kamer werden toegezonden samenvattingen over de jaren 1996, 1997 en 1998 van alle uitspraken van het toenmalige Europese Hof voor de Rechten van de Mens, zulks naar aanleiding van een daartoestekkend verzoek van de Kamer van 22 februari 1996. Zoals reeds opgemerkt in mijn brief van 24 november 1998 was de toenmalige vorm van rapportage niet toegesneden op de jurisprudentie van het nieuwe Europese Hof voor de Rechten van de Mens, dat op 1 november 1998 werd geïnstalleerd als gevolg van de inwerkingtreding van het Elfde Protocol bij het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden. Niet alleen leent de omvang van de jurisprudentie zich niet voor een vorm van rapportage waarin, zoals voorheen, naar volledigheid wordt gestreefd, ook werd ten tijde van de installatie van het nieuwe Hof een zoekstelsel op de *website* van de Raad van Europa (www.echr.coe.int) operationeel, waardoor de jurisprudentie aanzienlijk toegankelijker is geworden dan voorheen. Voorts is ook het aantal (Nederlandstalige) publicaties over de Hofjurisprudentie toegenomen.

Om bovengenoemde redenen hebben mijn ambtgenoot van Justitie en ik het verzoek van uw Kamer opgevat als een verzoek om informatie over een beperkt gedeelte van de jurisprudentie van het Europese Hof voor de

Rechten van de Mens. Wij stellen ons voor uw Kamer periodiek, in beginsel één of – indien daartoe aanleiding bestaat – twee keer per jaar, te informeren over:

- uitspraken (*judgments*) van het Hof in zaken tegen Nederland, waarin een oordeel wordt gegeven over de vraag of een mensenrechtenschending heeft plaatsgevonden;
- uitspraken (*judgments*) van het Hof in zaken tegen andere landen, indien Nederland daarbij als (derde) partij betrokken is geweest of indien de regering van mening is dat deze tot wetswijziging in Nederland dienen te leiden;

Teneinde geen gat te laten vallen in de informatie aan de Kamer, rapporteren wij onderstaand, aan de hand van de zojuist genoemde criteria, over de gehele periode sedert de laatste rapportage, dat wil zeggen over de jaren 1999, 2000 en 2001, zijnde de eerste drie jaren van het nieuwe Europese Hof voor de Rechten van de Mens.

Ik merk op dat uit het hanteren van de zojuist genoemde criteria niet mag worden afgeleid dat andere uitspraken en beslissingen van het Hof naar de mening van de regering geen relevantie voor Nederland zouden hebben. Integendeel, in de rechtspraak, maar ook in het wetgevingsproces, wordt veelvuldig gerefereerd aan uitspraken en beslissingen in zaken tegen andere landen. De jurisprudentie van het Hof bevat immers de meest gezaghebbende en meest recente interpretatie van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Juist omdat in beginsel iedere uitspraak of beslissing, die inhoudelijke overwegingen bevat, een betekenis kan hebben die de zaak zelve overstijgt, is het maken van een heldere keuze bij de onderhavige rapportage essentieel.

Algemene gegevens m.b.t. Nederlandse zaken

In de rapportageperiode werden door het Europese Hof voor de Rechten van de Mens met betrekking tot klachten tegen Nederland:

- 894 voorlopige dossiers geopend;
- 573 verzoekschriften formeel geregistreerd;
- 458 verzoekschriften niet-ontvankelijk verklaard;
- 33 verzoekschriften van de rol geschrapt;
- 41 verzoekschriften aan de regering gecommuniceerd;
- 16 verzoekschriften ontvankelijk verklaard en
- 15 uitspraken gedaan.

Slechts een zeer klein deel van de ingediende klachten leidt derhalve daadwerkelijk tot een uitspraak van het Hof. Daar komt nog bij dat het Hof tot dusver ook zaken die geschikt worden – en waarin dus geen oordeel wordt geveld over de vraag of een mensenrechtenschending heeft plaatsgevonden – bij wijze van uitspraak (*judgment*) afdoet, hoewel het Verdrag voorschrijft dat dit bij beslissing (*decision*) dient te geschieden, vergelijkbaar met een beslissing over de ontvankelijkheid van een zaak. Van de genoemde vijftien uitspraken betroffen er

- zeven een schikking;
- vijf de constatering dat een schending had plaatsgevonden (zie onderstaand) en
- drie de constatering dat geen schending had plaatsgevonden (zie onderstaand).

Uitspraken (judgments) in zaken tegen Nederland (chronologisch)

Douiye b (4 augustus 1999)

In de zaak Douiye b ging het om een schrijffout in een bevel tot inverzeke-

ringstelling. Een verdachte van vrouwenhandel werd in verzekering gesteld op basis van een bevel dat niet helemaal de juiste bepaling van het Wetboek van Strafrecht vermeldde. Het Hof oordeelde dat er evident sprake was van een schrijffout, die niet tot onduidelijkheid over de reden van de arrestatie en de voorlopige hechtenis had geleid. Er was dan ook geen sprake van een schending van artikel 5 EVRM.

Ciliz (11 juli 2000)

De heer Ciliz, van Turkse nationaliteit, had zijn verblijfstitel verloren na de beëindiging van zijn huwelijk met een rechtmatig in Nederland verblijvende vrouw. Naast zijn procedure tegen de afwijzing van zijn verzoek om verlenging van zijn verblijfsvergunning, had hij een verzoek tot vaststelling van een omgangsregeling met zijn minderjarige zoon ingediend. Hangende de procedure tot vaststelling van de omgangsregeling werd hij Nederland uitgezet. Het Hof oordeelde dat de autoriteiten door de uitzetting niet alleen op de uitkomst van de procedure inzake de omgangsregeling waren vooruitgelopen, maar ook dat de autoriteiten de heer Ciliz mogelijkheden hadden ontnomen om op zinvolle wijze betrokken te zijn bij die procedure. De autoriteiten hadden, door hun gebrek aan coördinatie van de verschillende procedures, niet op een manier gehandeld die de ontwikkeling van familiebanden bevordert, aldus het Hof. De regering werd veroordeeld tot betaling van een schadevergoeding en de proceskosten. In deze zaak had de Turkse regering zich aan de zijde van de heer Ciliz gevoegd. Naar aanleiding van de zaak is een Tussentijds Bericht Vreemdelingencirculaire uitgebracht ter verduidelijking van het nationaal beleid inzake de belangenweging in het kader van artikel 8 van het EVRM (zie Tussentijds Bericht Vreemdelingencirculaire TBV 2000/12, Stcrt. 18 april 2001, nr. 75, blz. 8).

Van Vlimmeren & Van Ilverenbeek (26 september 2000)

Deze zaak betrof de lengte van een civiele procedure, waarin de klagers vergoeding claimden van schade aan hun tuinderijen, welke naar hun mening het gevolg was van een ruilverkavelingsproject. Het Hof was van mening dat het feit dat de door klagers op nationaal niveau aangespannen procedures reeds meer dan negen jaar duurden een schending opleverde van het recht op een rechterlijke procedure binnen een redelijke termijn. Het vrij uitzonderlijke feitencomplex in de onderhavige zaak, dat normaal gesproken ook in de huidige situatie niet tot procedures van een dergelijke lengte zou hoeven leiden, zal onder de toekomstige nieuwe Landinrichtingswet niet meer tot een schending van het EVRM kunnen leiden. De uitspraak leidde niet tot kosten voor de regering.

Camp & Bourimi (3 oktober 2000)

Mevrouw Camp was zwanger van de heer Bourimi, met wie zij samenwoonde. De heer Bourimi overleed voordat hij de ongeboren vrucht had erkend en voordat hij met mevrouw Camp was getrouwd. Toen het kind eenmaal was geboren had het geen recht op de erfenis van de heer Bourimi, aangezien de brieven van wettiging geen terugwerkende kracht hadden. Het Hof oordeelde dat er sprake was van een ongerechtvaardigd verschil in behandeling tussen kinderen die een juridisch erkende band hebben met hun vader en kinderen die dat niet hebben. Er was dan ook sprake van een schending van artikel 14 EVRM in samenhang met artikel 8 EVRM. De Staat was gehouden klagers een bedrag van ruim vijftien ton te betalen, ruwweg overeenkomend met de misgelopen erfenis. Sedert de wijziging in 1998 van het personen- en familerecht in het Burgerlijk Wetboek (waarbij onder andere de brieven van wettiging zijn

vervangen door de gerechtelijke vaststelling van vaderschap) kan de situatie die tot schending leidde zich niet langer voordoen.

Zoon (7 december 2000)

In de zaak Zoon ging het om het gebruik in de Nederlandse straf-rechtspleging van zogenaamde «kop-staart» (dat wil zeggen verkorte) vonnissen. Een huisarts werd veroordeeld voor onder andere levens-beroving van een patiënt op diens uitdrukkelijk verzoek. Op het moment dat de huisarts moest beslissen of hij in hoger beroep zou gaan, beschikte hij slechts over een verkort vonnis. Het Hof oordeelde dat er geen sprake was van een schending van het recht op een eerlijk proces als bedoeld in artikel 6 EVRM, omdat het verkorte vonnis de belangrijkste overwegingen van de rechtbank bevatte en de betrokkene zich dus een afgewogen oordeel kon vormen over zijn kansen in hoger beroep.

Rutten (24 juli 2001)

Het betrof hier een terbeschikkinggestelde, ten aanzien van wie het Openbaar Ministerie tijdig verlenging van de TBS vorderde. De beslissing van de rechtbank op die vordering werd echter pas genomen zeventien dagen na het verstrijken van de wettelijke termijn. Deze overschrijding achtte het Hof, gelet op alle omstandigheden, geen schending van artikel 5, lid 1 EVRM. Echter, het feit dat het hoger beroep van klager pas drieëneenhalve maand na instelling ervan tot een beslissing van het gerechtshof leidde, beschouwde het Hof als een schending van artikel 5, lid 4 EVRM. Het Hof besloot dat de constatering van deze schending tevens als voldoende compensatie voor de klager diende en droeg de regering uitsluitend op kosten van rechtsbijstand in de procedure voor het Hof te vergoeden aan klager.

Eliazer (16 oktober 2001)

Klager werd in hoger beroep *bij verstek* veroordeeld door het Gemeenschappelijke Hof van Justitie voor de Nederlandse Antillen en Aruba in verband met overtreding van de Opiumlandsverordening 1960. Het cassatieberoep dat hij vervolgens indiende werd door de Hoge Raad niet-ontvankelijk verklaard omdat artikel 10 van *de Cassatieregeling voor de Nederlandse Antillen en Aruba* bepaalt dat de verdachte geen beroep in cassatie kan instellen tegen een bij verstek gewezen vonnis. Klager stelde dat deze regeling in strijd is met de artikelen 6, leden 1 en 3 (c) (recht op toegang tot de rechter) en 14 (discriminatieverbod) van het EVRM: het verschil in behandeling in toegang tot de Hoge Raad tussen verdachten die aanwezig zijn bij hun proces in de Nederlandse Antillen en verdachten die afwezig zijn, kent volgens klager geen objectieve rechtvaardiging. Het Europese Hof overwoog dat cassatieberoep voor klager openstond indien hij wel ter terechtzitting was verschenen en dat het klagers eigen keuze was niet te verschijnen in verband met het risico dat hij liep aldaar gearresteerd te worden. Het Hof komt dan ook, met 5 stemmen tegen 2, tot de conclusie dat er geen sprake is van een schending van het EVRM.

Sen (21 december 2001)

Deze zaak betreft de afwijzing van het verzoek van de heer en mevrouw Sen om verlening van een machtiging tot voorlopig verblijf voor hun negenjarige dochter Sinem, die sinds haar geboorte in Turkije woont. Sinem was op driejarige leeftijd door haar moeder in Turkije achtergelaten bij naaste familie toen zij zich bij haar in Nederland wonende echtgenoot voegde. Het verzoek was geweigerd omdat er verblijf langer dan drie maanden werd beoogd en Sinem niet aan de daarvoor geldende vereisten

voldeed. Het Hof oordeelde dat de Staat, door de ouders geen andere keuze te bieden dan het opgeven van de positie die zij hebben verworven in Nederland dan wel het opgeven van het gezelschap van hun dochter, heeft verzuimd om een juist evenwicht te vinden tussen de belangen van betrokkenen en het belang van de Staat om immigratie te reguleren. In de onderhavige zaak was voor het Hof van belang dat de ouders al verscheidene jaren legaal verblijf in Nederland hadden en – bovenal – dat er inmiddels nog twee kinderen in Nederland waren geboren die schoolgaand zijn. Naar het oordeel van het Hof vormden deze omstandigheden een grote belemmering voor de terugkeer van het gezin naar Turkije en was onder de omstandigheden de komst van Sinem naar Nederland de meest adequate manier om het familieleven te ontwikkelen. Het Hof overwoog dat het feit dat de ouders Sinem op jonge leeftijd hadden achtergelaten in Turkije, niet kon worden aangemerkt als een onomkeerbare beslissing over haar woonplaats. Evenmin betekende het onregelmatige contact en het lossen worden van de banden met Sinem dat er voorgoed afstand was gedaan van haar gezelschap en van een gezinshereniging. Hetzelfde gold ook voor het feit dat de ouders niet hadden kunnen aantonen dat zij een financiële bijdrage leverden aan de zorg voor Sinem. Het Hof constateerde een schending van artikel 8 van het EVRM. Er is geen veroordeling tot betaling van een schadevergoeding uitgesproken. De Turkse regering had zich in deze zaak aan de zijde van de klagers gevoegd.

Uitspraken (judgments) in zaken tegen andere landen

Selmouni tegen Frankrijk (28 juli 1999)

Nederland interveniëerde in deze zaak als derde partij aan de zijde van de klager. Het EVRM geeft dat recht aan de staat waarvan de klager onderdaan is (thans artikel 36, lid 1). Het betrof een in Frankrijk gedetineerde Nederlander, die klaagde over mishandeling door de Franse politie gedurende de eerste dagen van zijn detentie, alsmede over de lange duur van de behandeling van zijn klacht daarover. Het Hof zag in beide klachten een schending van het EVRM en classificeerde de mishandeling zelfs als foltering, met de opmerking dat wat in het verleden als «onmenselijke en vernederende behandeling» beschouwd werd, thans in het licht van het toenemend belang van een hoge standaard van mensenrechtenbescherming soms «foltering» genoemd kan worden.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. J. van Aartsen